Kitaaba Daani’el - Lakkoofsa Dhibba Tokkoo fi Jahaatamii Shan

Mul’ata Raajii Raajii Ibsa Raajii Mul’isu: Aleksaander Guddicha irraa kaasee gara Roomaa ammayyaatti

Jeff Pippenger
2024-03-29

Amma amma seenaa du’a tasa Aliksander Guddaa booda raawwatame ilaalla; inni bara 538 irraa eegalee hamma yeroo dhumaa, bara 1798tti, agarsiisa.

> Inni yommuu inni ka’u, mootummaan isaa ni caccaba; gara qilleensota afurii samii ni qoodama; garuu sanyii isaatiif hin kennamu, mootummaa inni itti bulches akkuma sanaas hin ta’u; mootummaan isaa ni buqqifama, warra sanaa malees kan birootti ni darbama. Mootiin kibbaa ni jabaata; bulchitoota isaa keessaa tokkoonis ni jabaata; inni isa caalaa ni jabaata, mootummaa illee ni qabaata; mootummaa isaas mootummaa guddaa ta’a. Dhuma waggootaattis walitti ni hidhatu; intalli mootii kibbaa waliigaltee gochuuf gara mootii kaabaa ni dhufa; garuu humna irree sana hin eeggattu; innis hin dhaabatu, irreen isaas hin dhaabatu; isheen garuu dabarfamti, warri ishee fide, inni ishee dhalche, inni yeroo sana ishee jabeesses akkasuma ni dabarfamu. Garuu hidda ishee keessaa dameen tokko iddoo isaatti ni ka’a; inni loltoota wajjin ni dhufa, gara dallaa jabaa mootii kaabaattis ni seena, isaan irratti ni hojjetas, ni mo’a. Akkasumas waaqolii isaanii, bulchitoota isaanii, mi’a isaanii gatii guddaa qaban kan meetii fi warqee ta’an booji’amee gara Gibxiitti ni geessa; inni immoo mootii kaabaa caalaa waggoota hedduu ni tura. Kanaaf mootichi kibbaa mootummaa isaatti ni seena, ergasii gara biyya ofii isaatti ni deebi’a. Daani’el 11:4–9.

Dhuma irratti, mootummaa Aliksandor Guddichaa erga caccabee booddee, warri mootummaa isa duraanii to’achuuf wal’aansoo godhan mootummaa gurguddoo lama qofaatti gadi bu’an. Tokkoon mootummaa mootummaa duraanii Aliksandor keessaa kibba to’ata ture; inni kaan immoo mootummaa mootummaa sana keessaa kaaba to’ata ture. Sana irraa jalqabee, seenaa raajii keessatti isaan salphaatti “mooticha kibbaa” fi “mooticha kaabaa” jedhamanii beekamu. Yeroo wal’aansoon aangoo addunyaa irratti ol’aantummaa argachuuf taasifamu sadarkaa keessatti mootummaa kaabaa fi kibbaa gidduutti qofa akka mul’atutti ga’u, mallattooleen mootummaa lamaanii sun boqonnaa guutuu keessatti itti fufu.

Lakkoofsa shanaffaatti mootichi kibbaa ni jabaata; mootichi kaabaa immoo akkasuma ni jabaata, mootummaa isaa immoo isa kibbaa caalaa bal’aadha. Ergasii lakkoofsa ja’affaatti mootichi kibbaa mootummaa kaabaa wajjin waliigaltee akka ta’u ni dhiheessa. Waliigalteen nagaa kun mootichi kibbaa intala isaa mooticha kaabaatiif kennuudhaan mirkanaa’a; kanaanis mootichi kaabaa ishee fuudhee, hidha maatii keessatti waliigaltee isaanii raggaasisa. Mootichi kaabaa kana irratti walii gale; haadha manaa isaa ni dhiise; mootittii kibbaatii dhufte ni fuudhe; waliigalteen sunis hojii irra ni oole.

Dhuma irrattis, mootittiin kibbaa ilma dhiiraa ni deesse; garuu xumura irratti mootichi kaabaa haadha manaa isaa haaraa irraa ni dadhabe, akkuma haadha manaa isaa isa jalqabaa dura godhe sana ishee ni of irraa kaase, haadha manaa isaa isa jalqabaa immoo deebi’ee ni fudhata. Garuu akkuma haati manaa jalqabaa deebifamtee carraa argatteeniin, mooticha kaabaa, misirroo isaa kibbaa, ilma ishee, fi warra Masrii hunda kan ishee wajjin turan ni ajjeesti. Hojiin haati manaa jalqabaa mootittii kibbaa fi ilma ishee ajjeeste kun maatii mootittii kibbaa ni dheekkamsiisa; obboloota ishee keessaa tokko immoo loltoota ni kaasa, mootummaa kaabaa irrattis ni duula.

Raayyaan kibbaa mootii kaabaa irratti injifata; achumaanis haati manaa jalqabaa kan mootii kaabaa ajjeefte, jechuunis niitiin isaa kibbaa irraa fuudhee fi mucaan ishee achumaan ni ajjeefamu. Ilmi haadha manaa jalqabaa, yeroo abbaan isaa du’etti mootii bulchaa kaabaa ta’ee muudamee ture, mootii kibbaatiin booji’amee gara Gibxitti geeffama; akkasumas meeshaaleen Gibxii fi waaqolii tolfamoo duraan loloota keessatti mootummaa kibbaatii mootummaa kaabaatiin fudhatamanis isaa wajjin deebifamu. Mootiin kaabaa booji’ame sun yeroo Gibxii keessa jiru farda irraa kufee ni du’a. Uuriyaa Smiiti seenaa kana akkana jechuun ibsa.

> “‘LAKK. 6. Dhuma waggootaa keessa immoo walitti ni hidhatu; intalli mootii kibbaa waliigaltee gochuuf gara mootii kaabaa ni dhufa; garuu isheen humna irree sanaa hin qabattu; innis hin dhaabatu, yookiis irreen isaa; isheen garuu dabarfamti, warri ishee fide, inni ishee dhalche, akkasumas inni yeroo sana keessatti ishee jabeesse.’
>
> “There were frequent wars between the kings of Egypt and Syria. Especially was this the case with Ptolemy Philadelphus, the second king of Egypt, and Antiochus Theos, third king of Syria. They at length agreed to make peace upon condition that Antiochus Theos should put away his former wife, Laodice, and her two sons, and should marry Berenice, the daughter of Ptolemy Philadelphus. Ptolemy accordingly brought his daughter to Antiochus, bestowing with her an immense dowry.
>
> “‘Garuu isheen humna harka sanaa hin qabattu;’ jechuunis, fedhii fi aangoo ishee Anti'okhos biratti. Akkuma kana ta'es; yeroo gabaabaa booddee, haala jaalalaa tokko keessatti, Anti'okhos niitii isaa duraanii, Laa’odiiqee, fi ijoollee ishee deebisee mootummaa mana murtii keessatti fudhate. Ergasii raajiin ni jedhu, ‘Inni [Anti'okhos] iyyuu hin dhaabatu, yookaan harki isaa,’ jechuun sanyiin isaa. Laa’odiiqeen, jaalala fi aangoo keessatti deebifamtee, jijjiirama amala isaa keessatti Anti'okhos deebi’ee ishee salphisee Bereniikee waamuun akka hin hafne sodaatte; akkasumas, haalli akkasii akka hin uumamneef duuti isaa qofa eegumsa bu’a qabeessa ta’a jettee yaaduudhaan, yeroo gabaabaa booddee akka summiin ajjeefamu taasifte. Akkasumas sanyiin isaa Bereniikeedhaan mootummaa keessatti isa hin buune; Laa’odiiqeen waan hunda akkasitti qindeessiteetti taajjabbiin mootummaa ilma ishii angafaa, Seleucus Callinicus, akka argatu goote.”
>
> “Garuu akkuma raajichi itti dabalatee dursee dubbate, akkasumas seenaan itti aansuun mirkaneessu, hamminni akkanaa adabbii malee yeroo dheeraa turuu hin dandeenye.
>
> “‘LAKK. 7. Garuu hidda ishee keessaa damee tokko iddoo isaa keessatti ni ka’a; innis waraana wajjin ni dhufa, masaraa mootii kaabaa keessa ni seena, isaan irratti ni hojjeta, ni

mo’as. 8. Akkasumas waaqolii isaanii, bulchitoota isaanii wajjin, mi’oota isaanii warqee fi meetii irraa hojjetaman qaalii ta’anis booji’amee gara Gibxii ni geessa; innis mootii kaabaa caalaa waggoota hedduu ni jiraata. 9. Kana irratti mootichi kibbaa mootummaa isaa keessa ni dhufa; ergasii gara biyya ofii isaatti ni deebi’a.’”

“Mukni kun hiddi tokko Berenikee wajjin madda tokkorraa ba’e kun obboleessa ishee, Ptoleemewoos Ewergeexes ture. Inni mootummaa Gibxi keessatti abbaa isaa, Ptoleemewoos Filadelfoos, bu’ee mootummaa qabateen yeroo hin turin, du’a obboleettii isaa Berenikee haaloo ba’uuf dheekkamsaan boba’ee, loltoota baay’ee guddaa walitti qabe; mootummaa mootii kaabaa, jechuunis mootummaa Seleewqoos Kalliinikoos isa haadha isaa La’odikee wajjin Suuriyaa irratti mootummaa qabaa ture, weerare. Innis isaan irratti injifate; hamma Suuriyaa, Qiliqiyaa, naannolee ol ka’anii Efraaxiis gama sana jiran, fi Aasiyaa keessaa jechuun ni danda’ama hundumaatti jechuunii ni moo’e. Garuu Gibxi keessatti fincilli tokko ka’ee gara biyya isaatti deebi’uun isaa barbaachisaa ta’uu isaa yommuu dhaga’e, mootummaa Seleewqoos saamuu isaa irratti dabalatee, meetii taalaantii kuma afurtama, mi’a gatii guddaa qabu, fi fakkiiwwan waaqolii kuma lamaa fi dhibba shan fudhate. Isaan keessaa fakkiiwwan Kambiisees duraan Gibxii keessaa fudhatee gara Faares geesse ni turan. Warri Gibxiis, guutummaatti waaqeffannaa waaqota tolfamoo irratti kennamanii waan turaniif, Ptoleemewoos irratti waggoota hedduu booddee waaqota isaanii booji’amanii turan akkasitti deebisee isaaniif waan kenneef ulfina kennuuf maqaa Ewergeexes, jechuunis “Gargaaraa,” isatti moggaasan.”

“Kunis, akka Bishop Newton jedhetti, gabaasa Jerome isa seenaa barreessitoota durii irraa baafame dha; garuu barreessitoonni ammas jiran, akka inni jedhuutti, ibsaalee wal fakkaatan keessaa hedduu ni mirkaneessu. Appian akka nutti himutti, Laodice Antiochus erga ajjeeftee, itti aansitee Berenice fi mucaashee lamaanis erga fixxee booda, Ptolemy ilmi Philadelphus ajjeechaa sana haaloo ba’uuf Sooriyaatti duulee, Laodice ni ajjeese; achiis hamma Baabilonitti adeeme. Polybius irraa immoo Ptolemy inni maqaa Euergetes jedhuun waamamu, akkaataa hamaa obboleettii isaa Berenice irratti raawwatametti baay’ee dheekkamee, waraana wajjin Sooriyaatti deemee, magaalaa Seleucia qabuu isaa ni baranna; isheenis waggoota muraasa booda eegumsa mootota Gibxii jalatti turtu. Akkasitti inni gara da’annoo mootii kaabaa seene. Polyaenus akka mirkaneessutti, Ptolemy waraanaa fi lola malee biyya guutuu Tulluu Taurus irraa hamma Hindiyaatti of jalatti galfate; garuu dogoggoraan kana abbaa irratti utuu hin ta’in ilma irratti jechuun dhiise. Justin akka dubbatuutti, Ptolemy fincila mana keessaa tokkoon gara Gibxii waamamee utuu hin deebisin, mootummaa Seleucus guutuu harka isaa galfatee ture. Mootiin kibbaa akkasiin gara mootummaa mootii kaabaa seenee, achiis gara biyya ofii isaatti deebi’e; akkuma raajichi duraan dubbate. Innis mootii kaabaa irra waggoota dheeraa jiraate; sababiin isaas Seleucus Callinicus biyya ari’amummaa keessatti kufaatii farda isaa irraa du’e; Ptolemy Euergetes immoo isa booda waggoota afur yookaan shan jiraate.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 250–252.

Amalli raajii, kanaafis mootii kaabaa, amala raajii ibsu tokkoon, teessoo irra akka hundeeffamuuf gufuuwwan lafa irraa sadii mo’amuu qabu. Mootiin kaabaa inni jalqabaa mootummaa Aleeksaander caccabee booddee ka’e, Seleucus Nicator ture; innis waggoota 316 fi 312 Dh.K.D.

gidduutti yeroo muraasaaf Ptolemytti (mootii kibbaa) jeneraalummaadhaan tajaajilee ture. Lakkoofsi shan dhugaa kana irratti dubbata yeroo, “Mootiin kibbaa ni jabaata, tokkoon bulchitoota isaa keessaa immoo; innis isa caalaa ni jabaata” jedhu. Ptolemy mootiicha kibbaa ture; innis jeneraala tokko (tokkoon bulchitoota isaa keessaa) qaba ture; kan sun immoo Ptolemy caalaa jabaa ta’uuf murteeffamee ture; gaaleen xumuraa lakkoofsa shanii, “inni ni mootummaa qabaata; mootummaa isaas mootummaa guddaa ta’a” jedha. Jeneraalchi Ptolemy kan ture Seleucus mootii kaabaa isa jalqabaa ta’uuf ture. Garuu Seleucus mootii kaabaa ta’uuf, mootii kibbaa irraa adda ba’uu, achiis booda naannolee lafa irraa sadii mo’achuu isa barbaachisa ture.

The first area conquered by Seleucus was the East in 301 BC. He then conquered the West (that had been held by Cassander’s successor) in 286 BC, and he then took his third territory in the North when he conquered Lysimachus in 281 BC. The king of the north was established on the throne in 281 BC.

Waliigalteen nageenyaa kan booddee mootii kibbaatiin waliin godhame bara dhaloota Kiristoos dura 252 keessatti raawwatame. Waggaa jahaa booddee, bara dhaloota Kiristoos dura 246 keessatti, Bereniceen (intalli mootii kibbaa), ilmi ishee, akkasumas warri ishee hunda ajjeefaman. Mootiin kibbaa sanaan booddee ilma Laodicee, Seleucus Callinicus, booji’ee gara Gibxiitti of wajjin geesse; achittis farda irraa kufee du’e. Bara mootummaa mootii kaabaa isa jalqabaa dhaloota Kiristoos dura 281 irraa jalqabee hanga 246tti ture; kunis waggaa soddomii shan jechuun wal qixa.

Boqonnaa kudhaaa boqolii kudha tokkoffaa keessaa jalqabaa, teessoo mootummaa irra akka hundeeffamuuf gufuuwwan lafa-qabeenyaan walqabatan sadii mo’ate. Roomaan Waaqeffataa isheenis teessoo mootummaa irra akka hundeeffamtuuf gufuuwwan lafa-qabeenyaan walqabatan sadii mo’atte [Daani’el 8:9 ilaali], Roomaan Phaaphaasii immoo teessoo mootummaa irra akka hundeeffamtuuf gufuuwwan lafa-qabeenyaan walqabatan sadii mo’atte [Daani’el 7:20 ilaali]. Roomaan ammayyaas teessoo mootummaa irra akka hundeeffamtuuf gufuuwwan lafa-qabeenyaan walqabatan sadii ni mo’atti [Daani’el 11:40–43 ilaali].

Erga inni teessoo irra dhaabatee, mootichi kaabaa inni jalqabaa waggaa soddomii shan bulche. Erga inni teessoo irra dhaabatee, Roomaan waaqeffannaa sobaa “yeroo” tokkoof (waggaa dhibba sadii fi jahaatamaaf) bulchite. Erga inni teessoo irra dhaabatee, Roomaan paaphaasii “yeroo tokko, yeroo lamaa fi walakkaa yeroo”f (waggaa kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jahaatamaaf) bulchite. Erga inni teessoo irra dhaabatee, Roomaan ammayyaa ji’oota afurtamii lama mallattoo ta’aniif (akkasumas “sa’aatii tokko” jedhamee kan ibsamu) ni bulchiti.

Obboleettiin White akkana nu beeksifti: “Seenaa Daani'el boqonnaa kudha tokko keessatti galmeeffame keessaa baay’een irra deebi’amee ni raawwatama.” Sana booda isheen lakkoobsa soddomaa tokko hanga soddomaa ja’aatti ni caqasti; akkanas ni jedhu: “Haalli dubbii kana keessatti ibsameen fakkaatan ni ta’u.” Lakkoobsa sana keessatti Roomaan paappaasii (jibbisiisaan onaa godhu) bara 538tti teessoo irratti “kaayama”; ergasii inni hanga “guyyoota baay’ee”f (waggoota kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jaatama), hamma “dheekkamsi inni jalqabaa raawwatamutti” bara 1798tti, saba Waaqayyoo ari’ata. Seenaa lakkoobsa soddomaa tokko hanga

soddomaa ja’aatti jiru, lakkoobsa ja’a dhumaa boqonnaa kudha tokko keessatti irra deebi’amee mul’ata; garuu seenaa sun akkasuma lakkoobsa shan irraa hanga sagaliitti mudaa tokko malee fakkeenyaan dursee agarsiifameera.

በ281 ዓ.ዓ. ሰሉከስ ንጉሥ ሰሜን ሆኖ መቋቋሙ ከ538 ዓመት ጋር ይስማማል። ሁለቱም ሦስት የጂኦግራፊ እንቅፋቶች መወገዳቸው ከተጠናቀቀ በኋላ የንጉሥ ሰሜን ዙፋን መቀመጥን ይወክላሉ። የጳጳሳዊ አገዛዝ ዘመን በብዙ መንገዶች ተገልጿል፤ አንድ ሺህ ሁለት መቶ ስድሳ ቀናት፣ አርባ ሁለት ወራት፣ ዘመን፣ ዘመናትና የዘመን እኩሌታ፣ ጊዜ አንድ፣ እና ሦስት ዓመት ተኩል። የሰሉከስ አገዛዝ ሠላሳ አምስት ዓመታት ነበር፤ የሠላሳ አምስት አሥረኛ፣ ወይም ዐሥራት፣ ሦስት ዓመት ተኩል ነው። የሠላሳ አምስት ዓመታት አሥረኛ እንዲሁም “3.5” ዓመት ተብሎ ይገለጻል። “ሦስት ዓመት ተኩል” የጳጳሳዊ አገዛዝ ዘመን ምልክት ነው።

1798-ൽ ദക്ഷിണരാജാവായ നെപ്പോളിയൻ ബോണപാർട്ട് (“ഭാഗ്യവാൻ പുത്രൻ” എന്നർത്ഥം) പോപ്പിനെ ബന്ദിയാക്കുവാൻ തന്റെ ജനറലിനെ അയച്ചപ്പോൾ പാപ്പത്വത്തിന് അതിന്റെ മാരകമുറിവ് ലഭിച്ചു. ഒരു വർഷം കഴിഞ്ഞ്, 1799-ൽ, പോപ്പ് നിർവാസത്തിൽ മരണമടഞ്ഞു; അതുപോലെതന്നെ ദക്ഷിണരാജാവിനാൽ ബന്ദിയാക്കപ്പെട്ട ഉത്തരത്തിന്റെ ആദ്യരാജാവും മരിച്ചു. സെല്യൂക്കസ് കാല്ലിനിക്കസ് ഈജിപ്തിൽ ബന്ദിയായിരിക്കുമ്പോൾ കുതിരയിൽ നിന്ന് വീണാണ് മരിച്ചത്. മൃഗത്തിന്മേൽ സവാരിചെയ്തിരുന്നത് പോപ്പായിരുന്നു. ആ മൃഗം തന്റെ സാത്താനിക പ്രവൃത്തികൾ നടപ്പാക്കുവാൻ പോപ്പ് ഉപയോഗിച്ച രാഷ്ട്രീയ വ്യവസ്ഥയെ പ്രതിനിധീകരിച്ചു. ആ മൃഗം 1798-ൽ സംഹരിക്കപ്പെട്ടു; മൃഗത്തിന്മേൽ സവാരിചെയ്തും അതിന്മേൽ വാഴ്ച നടത്തിയുമായിരുന്ന പോപ്പ് ഒരു വർഷം കഴിഞ്ഞ് മരിച്ചു. സെല്യൂക്കസ് കാല്ലിനിക്കസ് കുതിരയിൽ നിന്ന്—താൻ സവാരിചെയ്തിരുന്ന ആ മൃഗത്തിൽ നിന്ന്—വീണ് മരിച്ചു. 1798-ലും 1799-ലും പാപ്പത്വത്തിന്റെ ബന്ദിത്വം ഉത്തരത്തിന്റെ ആദ്യരാജാവിന്റെ ബന്ദിത്വത്താൽ പരിപൂർണമായി പ്രതിരൂപീകരിക്കപ്പെട്ടു.

Wanti inni kibbaa mootii kaabaa irratti dheekkamsi mootii kibbaa dhufe, kakuu nageenyaa cabee tureen; kunis Berenice (misirroo kibbaa) irraa garagaluu fi isheen booddee harka Laodiceetiin ajjeefamuu isheetiin bakka buufameera. Napoliyoon bara 1797 keessatti Faransaayiin Warraaqsaatiin bulchamtu fi mootummaawwan paaphaasii gidduutti kakuu nageenyaa tokko seene. Kakuun sun maqaa magaalaa Tolentino jedhamtu, Ancona, Xaaliyaanii keessatti bakka inni itti mallatteeffame irraa moggaafame. Inni ifatti Guraandhala bara 1798 keessa xumurame; yeroo sanatti Faransaay paaphaasicha booji’ee fudhatte. Sababiin kakuu sun itti diigame, Faransaay warraaqsa ishee babal’isuuf godhaa turteefi.

Jeneraalliin Naapoliyoon Duufot, humna Faransaay kan mootummaa bulchaa yeroo sanaa ta’e Directory’n ergame keessaa tokko ta’ee, bara 1797 keessa Roomaa keessa ture. Kaayyoon duula Faransaay gara Xaaliyaanitti taasifame, kan keessa jiraachuun Jeneraalii Duufot Roomaa keessatti argamu dabalatu, Riippaabilika Roomaa deeggaruu ture; isheen mootummaa maamilaa yeroo gabaabaa qofa turte, humnoota warraaqsa Faransaayiin Laafoo Xaaliyaanii irratti hundeeffamte turte. Faransaayonni yeroo kana keessatti sochiiwwan warraaqsaa deeggaruu fi yaadaalee warraaqsaa guutummaa Awurooppaa keessatti babal’isu irratti ciminaan hirmaachaa turan.

Xaaliyaan keessatti immoo, mootummaawwan moototaatiin bulaman kuffisanii, riippaabilikoota akka Riippaabilika Faransaayitti fakkaatan hundeessuuf yaalaa turan.

Argamuu hojiin Duphot Room keessatti raawwate gareewwan qusannaa qabaniin mormii kakaase; isaan keessaas deeggartoonni Mootummoota Paappaasii fi abbootiin qabeenyaa naannoo turan. Muddee bara 1797 keessatti, yeroo walitti bu'iinsi loltoota Faransaayii fi deeggartoota Mootummoota Paappaasii gidduutti uumametti, Jeneral Duphot ajjeefame; kanaan, Naapoliyoon bara itti aanu keessatti Jeneral Berthier ergee paappicha booji'uun akka qabsiisuuf sababni fakkeessituu ta'e hundeeffame. Waliigalteen nageenyaa mootummaa mootota kibbaa fi mootummaa mootota kaabaa gidduutti cabe, seenaa lamaan keessatti mootummaa kaabaa mootummaa kibbaatiin booji'amuuf kaka'umsa ta'e.

Lakkoofsi saddeettaffaatti, "innis warra booji'aman, waaqayyolii isaanii, abbootii isaanii wajjin, mi'oota isaanii gatii guddaa qaban kan meetii fi warqee ta'an wajjin gara Gibxii ni geessa" jedha. Yommuu Ptolemaayos raawwii lakkoofsa kanaatiin gara Gibxii deebi'etti, warri Gibxii waaqolii isaanii fi wantoota isaanii kan duraan mootii kaabaa irraa isaan irraa fudhataman deebisee isaaniif fideef ulfina isaaf maqaa "Euergetes" (Gargaaraa) jedhu isaaf kennan. Bara 1798 keessa, Roomaan Faransaayiin saamamuu ishee ni raawwatame. Guyyaa tokko qofatti seenaa barreessitoonni akka galmeessanitti, konkolaattota fardaan harkifaman dhibba shan, eegumsa waraanaa cimaa jalatti, magaalattii keessaa ba'anii deemaa turan.

Wandeln geïmense antal antike skulpturer ok renässansmålningar som Frankrike tillägnade sig i enlighet med det brutna fredsfördraget i Tolentino. Bland dessa konstverk funnos Laokoongruppen, Apollon från Belvedere, Den döende galliern, Amor och Psyke, Ariadne på Naxos, Mediceiska Venus samt de kolossala gestalterna av Tibern och Nilen; tapeter och målningar av Rafael, däribland Transfigurationen, Madonna di Foligno, Madonna della Sedia, Tizians Santa Conversazione; samt många andra verk. Först flera år därefter utställdes dessa stulna skatter i Musée Napoléonien i Louvren, vilket öppnades år 1807. Liksom Ptolemaios blev firad för att återlämna egyptiernas skatter, blev de skatter som förts bort från Rom placerade i den del av museet som uppkallats efter Napoleon.

Lakkoofsi shan irraa kaasee hanga sagaliitti jiran seenaa waggaa 538 irraa jalqabee 1798 fi 1799tti xumuramu wajjin wal-simannaa guutuu qabu. Isaan lakkoofsoota soddomaa tokko irraa kaasee hanga soddomaa jahatti jiranii wajjin wal-qixxee dha; kunis lakkoofsoota ja'a dhumaa boqonnaa kanaa keessatti bakka buufamee jira; isaan humna ammayyaa Roomaa isa dhumaa, yeroo inni gufuu sadii mo'atee injifatu, fi dhuma irratti namni isa gargaaru tokko iyyuu utuu hin jirin akka inni dhuma isaa ga'u ibsu. Achiis lakkoofsi kudhan seenaa bara 1989 ilaala.

> Garuu ilmaan isaa ni kakaafamu; humna guguddaa baay'ee walitti ni qabatu; inni tokko dhugumaan ni dhufa, ni lolaa'a, ni darbasa; ergasii ni deebi'a, ni kakaafamas, hamma daannoo isaatti. Daani'el 11:10.

Raawwiin seenaa keeyyata kudhanaffaa bara 1989 fakkeenya godhata; yeroo sana paaphaasummaan, walta'insa dhokataa Ronald Reagan wajjin qabuun, Midhaan Sooviyeetii "guutee darbuu" fi "ce'ee darbuu" isaatiin, Perestroika duubaan Midhaan Sooviyeetii (USSR)

yeroo diigamu, daannoo isaa qofa jechuunis Raashiyaa hafsiise.

> Yeroo dhumaattis mootichi kibbaa isa irratti ni ka’a; mootichi kaabaa immoo akka bubbee qilleensaa isa irratti ni dhufa, gaariiwwanii fi fardeen yaabbattootaa fi doonii hedduudhaanis; inni biyyoota keessa ni seena, ni lolleeffata, ni darba. Daani’el 11:40.

ታሪኽ ጥቕሲ ዓሰርተ ኣብ 246 ቅ.ክ. ንጉሥ ደቡብ ንንጉሥ ሰሜን ምስ ሰዓረ ዝተኸተለ ምቕያም ይወክል፣ እዚ ድማ ኣብ 1798 ንጉሥ ደቡብ ንንጉሥ ሰሜን ምስ ሰዓረ ዝተኸተለ ምቕያም እንዳምስል ይገልጽ። ጥቕሲ ኣርባዕተ ኣብ 1798 ብ“ጊዜ ፍጻመ” ጀሚሩ፣ ኣብኡ ንጉሥ ደቡብ (ኣምላኽ ዘይኣምን ፈረንሳ) ንንጉሥ ሰሜን (ሓይሊ ጳጳሳዊ) እቲ መቕተል ቀኖሊ ኣውሪዱሉ፣ እዚ ድማ ኣብ 1989 ኣብ ጊዜ ፍጻመ ብውድቀት ሶቪየት ሕብረት ተፈጸመ። እቲ ኣብ 1798 ዝነበረ ጊዜ ፍጻመ ኣብ ጥቕሲ ኣርባዕተ በታ “ኣብ ጊዜ ፍጻመ ንጉሥ ደቡብ ኪጋጮ እዩ” እትብል ሓረግ ተወኪሉ ኣሎ። እታ ነቲ ድሕሪ ክፋል ጥቕሲ ዝፈልያ “ኮሎን” (:) እቲ ዝቕጽል “ጊዜ ፍጻመ” ኣብ 1989 ይምልከት። “ንጉሥ ሰሜን ከም ህቦብላ ኪመጽእ እዩ ኣብ ልዕሊኡ፣ ብሰረገላታትን ብፈረሰኛታትን ብብዙሓት መራኽብን፤ ናብ ሃገራት ኪኣቱ እዩ፣ ኪውሕጅን ኪሓልፍን እዩ።”

Nuyi qo’annoo itti aanu keessatti qorannaa kana itti fufna.

> “Sabni inni gochaa hojiitti dhufte lafa irratti iddoo ishee akka qabattu eeyyamameef; kunis isheen kaayyoo ‘Eegduu fi Qulqullicha’ ni guuttaa moo akka mul’atuuf ture. Raajiiwwan ka’uu fi kufaatii mootummaawwan gurguddoo addunyaa—Baabilon, Meedoo-Phaarsi, Giriik, fi Roomaa—duukaa bu’anii agarsiisaniiru. Isaan keessaa tokkoon tokkoon isaanii, akkuma saboota humna xiqqaa qabanitti, seenaa of irra deebi’e. Tokkoon tokkoon isaanii yeroo qormaata isaanii qabu turan; hundinuu kufan; ulfinni isaanii ni badde; humni isaanii ni deeme; iddoo isaaniis kan biraatiin qabame....”
>
> “ರಾಷ್ಟ್ರಮಾನಙ್ಕರ ಉದಯ ಓ ಪತನ ಸಮ್ಬನ್ಧರେ, ଯେପରିକି ପବିତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରର ପୃଷ୍ଠାମାନଙ୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି, ସେଠାରୁ ସେମାନେ ଶିଖିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଯେ, କେବଳ ବାହ୍ୟ ଓ ପାର୍ଥିବ ମହିମା କେତେ ନିର୍ମ୍ମଲ୍ୟ। ବାବିଲନ, ତାହାର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଓ ଜାକଜମକ ସହିତ—ଯାହାର ସମତୁଳ୍ୟ ଆମର ଜଗତ ତାହାପରେ କେବେ ଦେଖିନାହିଁ,—ସେହି ଶକ୍ତି ଓ ଜାକଜମକ, ଯାହା ସେହି ସମୟର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏତେ ସ୍ଥିର ଓ ସ୍ଥାୟୀ ପରି ପ୍ରତୀତ ହୋଇଥିଲା,—କେତେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ତାହା ଲୁପ୍ତ ହୋଇଗଲା! ‘ଘାସର ଫୁଲ’ ପରି ସେ ନଶ୍ଟ ହୋଇଗଲା। ଏହିପରି, ଯାହାର ଭିତ୍ତି ଭାବେ ଈଶ୍ୱର ନାହାନ୍ତି, ସେସବୁ ନଶ୍ଟ ହୋଇଯାଏ। କେବଳ ସେହି କଥା ଅବିଚଳ ରହିପାରେ, ଯାହା ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନଭାବେ ଯୁକ୍ତ ଅଛି ଓ ତାଙ୍କର ଚରିତ୍ରକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ। ତାଙ୍କର ସିଦ୍ଧାନ୍ତମାନେ ହିଁ ଆମର ଜଗତ ଜାଣିଥିବା ଏକମାତ୍ର ଅବିଚଳ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକ ଅଟେ।” Education, 177, 184.